www.harc.asia

Study and Development

Department of Architectural Education and Design,
Faculty of Industrial Education and Technology
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang,
Bangkok, Thailand

Surasak Kangkhao
Associate Professor

Chaturong Louhapensang
Assistant Professor

Administrative Management Strategy of Creative Tourism in Specialized Monumental Areas of Historical Districts--Sukhothai, Si Satchanalai, and Kamphaeng Phet for Constructing Asean Tourism Network Community

การศึกษาแนวทางการนำผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร สู่การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวรอบโลกในประชาคมอาเซียน

แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เมืองและสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งกระทบผลกดดันเชิงบวกและเชิงลบต่อบรรดาทรัพยากรมรดกในเขตพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ชุมชนโบราณต่อเนื่องโดยรอบ ที่มีความโดดเด่น ปรากฏร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีคุณค่าเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองสุโขทัย และ กำแพงเพชร เป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นไปตามพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจอย่างพอเพียง มีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและมีการดูแลภาพแวดล้อมชุมชนเป็นอย่างดี โดยประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ(ฉบับที่9 (พ.ศ.2560-2564) โดยการวิจัยการศึกษาแนวทางการนำผังแม่บทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ พื้นที่พิเศษ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร สู่การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในประชาคมอาเซียน ยังสอดรับกับ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (ศิลพาทการพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12 พ.ศ.2560-2564:สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2558) ซึ่งมีศิลพาทการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560 เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub region: GMS) การพัฒนาคลัสเตอร์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและศรีสัชนาลัยเชื่อมต่อ พิษณุโลก-กำแพงเพชรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันสำหรับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และพัฒนาความสามารถในการเพิ่มรายได้จากการพัฒนาและสร้างสินค้าการท่องเที่ยวกลุ่มเน้นการเพิ่มโอกาสการขยายตัวทางการค้าการลงทุนและยกระดับการท่องเที่ยว ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้ของกลุ่มจังหวัดอย่างมั่นคง โดยส่งเสริมพัฒนาด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดและระหว่างกลุ่มจังหวัดจัดทำแผนการ

พัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกของพื้นที่ทั้งอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร สนับสนุนให้ชุมชนที่อยู่โดยั่นแหล่งมรดกโลกมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดจนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวโดยมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งรรรมชาติและแหล่งโบราณสถานจำนวนมากเป็นปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวที่สะท้อนตัวตนเอกลักษณ์และรากเหง้าความเป็นมาของพื้นที่อย่างมีคุณค่าอาทิแหล่งมรดกโลกอาทิอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัยรวมถึงเมืองวัฒนธรรม เช่นเมืองสกลนคร อย่างไรก็ตามพบว่าการบริหารจัดการวิถีชีวิต ชุมชน อุทยานแหล่งศิลปกรรมและโบราณสถานที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ยังขาดประสิทธิภาพทำสู่สวนเสื่อมโทรมและสูญเสียคุณค่าไปดังนี้เรจึงมีความจำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหล่านี้ให้คงไว้ซึ่งความมีคุณค่าสืบต่อไปในอนาคต โดยกำหนดเป็นแผนงานไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสินค้า บริการรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวให้มีจำนวนและมาตรฐาน สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคตได้อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่นแข็งในชุมชนโดยการสร้างองค์ความรู้ให้ชุมชนสามารถที่จะดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น แผนงานพื้นฟูและพัฒนากิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผนงานประชาสัมพันธ์ แผนงานจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ฯลฯ ได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคตและจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดร่วมกับภาคีเครือข่าย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม

โครงข่ายกางหลวงพิเศษระหว่างเมือง
ตามแผนแม่บททางหลวงพิเศษระหว่างเมือง พ.ศ. 2560-2579
Master Plan of the Intercity Motorways (2017-2036)

M2	ตาก-มุกดาหาร Tak – Mukdahan	704
M3	สุรินทร์-บึงกาฬ Surin – Bueng Kan	465
M4	นครสวรรค์-อุบลราชธานี Nakhon Sawan – Ubon Ratchathani	610
M5	ทางยกระดับอุตราภิมุข-บางปะอิน-เชียงราย (ด่านแม่สาย/ด่านเชียงของ) Uttraphimuk Elevated Toliway – Bang Pa In – Chiang Rai (Mae Sai/Chiang Khong checkpoints)	853

Luangprabang-Indochina-Mawlamyine Economic Corridor (LIMEC)

ระเบียงเศรษฐกิจ หลวงพระบาง อินโดจีน เมาะลำไย

The 3rd Gateway of LIMEC

First Gateway บริเวณด่านมายาพระบันทม เมียนมา ถ.แม่สอด ต.ตาก กับจังหวัดมิเยวดี สหภาพเพียนมา
Second Gateway ด่านบูอู จ.อุดรมีชัย กับ แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ยังสนามบินสปาไชยิ่งเมือง แขวงหลวงน้ำทา และเมืองหลวงพระบาง
Third Gateway ด่านกองกี จ.หวัดเลย เชื่อมต่อสนามกับกาศหลวงพาลเลย ๔ของสปป.ลาว ไปแขวงไชยบุรี
ซึ่งสามารถขนส่งทางน้ำไปยังเมืองเมืองหลวงน้ำทา และเมืองหลวงพระบาง อีกทั้งจึงเป็นประตูไปสู่เมืองต่าง ๆ เพื่อการพาสเทองต่างที่เอกชั่งลาว ตอนใต้อีกวิถีขนานและกัน

การประชุมกลุ่มย่อยการศึกษาวิจัยเมียนมา กับพุทา ไทย ลาว เพื่อพัฒนาพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงพระ
โดย อุทยานศาสตร์เป็นพื้นที่เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

เพื่อให้แนวทางการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ตลอดจนพื้นที่ต่อ เนื่องโดยรอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล ควรมีมาตรการและกลไกการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนทุกรูปแบบ ทั้งชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนตลาด และชุมชนริมน้ำ เสริมสร้างการพัฒนา เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ต่อเนื่องไปจนถึง การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม โดยพัฒนาศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง มรดกโลกกลุ่มอาเซียน (World Heritage Cluster "ASEAN") สร้างความ ตระหนักและให้ความสำคัญต่อ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมให้คงไว้ซึ่งความมีคุณค่าสืบต่อไปในอนาคต

โดยพื้นฐานในการวิจัยเน้นนโยบายการเชื่อมโยง จากโครงสร้างของประชาคมอาเซียน อันประกอบด้วย 3 ประชาคมย่อย ได้แก่

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคง
2. ประชาคมเศรษฐกิจ และ
3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

โดยเป็นการบูรณาการยุทธศาสตร์เชื่อมโยง อย่างเป็นระบบจากเส้นระเบียงเศรษฐกิจหลัก ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่โดยตรงคือ ระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ภายใต้การจัดการบนฐานความรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง จึงจำเป็นต้อง วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุมการวางแผนการพัฒนาทางด้านกายภาพที่เน้นเรื่องการสร้างแรง จูงใจให้กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนรวม ทั้งการควบคุมดูแลการ บริหารจัดการตามแผนงานดังกล่าว โดยมีประชาชนเป็นส่วนร่วม ทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาดังกล่าว จึงได้มี บันทึกข้อตกลงทางวิชาการ กับ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรวรมหาชั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะมีส่วนร่วม ในการบูรณาการวิชาการ งานวิจัยต่างๆ ให้ สามารถใช้ได้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทาง ชุมชน จังหวัด ประเทศ และภูมิภาคอาเซียน

สรุปผลการศึกษาการเชื่อมโยงพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจหลวงพระบาง อินโดจีน เมาะลำไย (Luangprabang-Indochina-MawlamyineEconomic Corridor; LIMEC) ระเบียงเศรษฐกิจหลวงพระบาง อินโดจีน เมาะลำไย ผ่านพื้นที่ในส่วนภาคเหนือตอนต่าง ของประเทศไทย แขวงหลวงพระบาง/แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และรัฐกะเหรี่ยง/รัฐมอญ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ได้รวมกันเปิดระเบียงเศรษฐกิจนี้ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2558 โดยเส้นทางของระเบียงเศรษฐกิจนี้ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญๆ หลายแห่ง เช่น วัดเชียงทอง (หลวงพระบาง) เจ็ดสิบวิลี่ อุทยานแห่งชาติภูพิมาร์องก้า อุทยานแห่งชาติห้วยแสงหลวง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตลาดวันเมลย และพรรณนวรวิเวศสวรรค (เมาะลำไย) เป็นต้น เพื่อเป็นประตูสู่มรดกโลก เพื่อการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน "World Heritage Gateway for Tourism ,Trade and Investment "

การพัฒนาเชื่อมโยงพื้นที่มรดกโลก

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม และเพื่อเป็นการเชื่อมโยงเมืองสำคัญเข้าด้วยกัน

จากการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ใช้ "อุโขทัย" เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวรวมพลมรดกโลกในพื้นที่ ระเบียบุลหลักสำหรับการท่องเที่ยวแห่งแม่ลงโขง ก่อนที่จะเชื่อมโยงการเดินทางไปยังแหล่งมรดกโลกอื่นๆ ในอาเซียน โดยพื้นที่หลักที่ว่างไว้ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร โดยรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อถูกเผยการความร่วมมือด้านการจัดระบบเส้นทางคมนาคม ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้อุโขทัยเป็นศูนย์กลางได้อย่างเต็มรูปแบบ

ปัจจุบันการเดินทางเข้าอำเภอสุโขทัยยังมีข้องทางที่จำกัด เฉพาะทางรถยนต์และทางเครื่องบิน โดยต้องส่งเสริมภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการบิน ให้มีเส้นทางการบิน เชื่อมไปยังเมืองมรดกโลกอื่นๆ ในอาเซียน เช่น เมืองเว้ เมืองสอยเอ็ม ในเวียดนาม นครวัด-นครธม ในกัมพูชา เมืองพลวงพระบาง และ ปราสาทพันวัดพู ในเมืองจำปาสัก ประเทศลาว ทะเลเจดีย์พุกาม ในพม่า กลุ่มวัดบรมพุทโธ และวัดพรัมบานัน ในอินโดนีเซีย เมืองเออเธอร ในมาเลเซีย และเมืองวีกัน ในฟิลิปปินส์เพื่อให้อุโขทัยเป็นจุดกระจายการเชื่อมโยงไปยังพื้นที่เชื่อมโยงในโครงการได้

ทั้งนี้ การพัฒนาอุโขทัยเป็นศูนย์กลางได้นั้น จะทำได้ผ่านเส้นทางการซึ่งดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยเฉพาะจากกลุ่มท่องเที่ยวจีนนิวเวศน์ ที่นับเป็นกลุ่มเป้าหมายดุณภาพ มีระยะพำนักนอยเดือนวาวัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงว่านักท่องเที่ยวทั่วไป และสุขพรมองจงได้ประโยชนในการจักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น

แต่ทั้งนี้ต้องมีเครือข่ายการคมนาคมที่ดีสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมต่อ สู่เป้าหมายการเป็น Single Destination ของอาเซียนได้

ผลการการศึกษาด้านเชื่อมอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาภาพพาหนะที่ต้องใช้เดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงหากการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชรพบว่าเป็นเมืองที่ค่าสิ้นปีการขยายตัวการท่องเที่ยว ทำให้มีปัญหาท่องเที่ยวล้นเมือง ทำให้มีการขยายตัวเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวเมืองที่ตาม ทำให้ทรงระยายตัวของกลุ่มนักท่องเที่ยวการจองยังไม่ทั่วถึง อีกทั้งยางของนักท่องเที่ยวสิ้นเทศกาลที่ของกันมีมากพบว่าง มีกาท่องเที่ยวกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาการจราจรตามมา ควรมีการจัดรูปแบบ เส้นทางการอัญจร ให้สอดคล้องกับพื้นที่

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพาหนะต่อแหล่งการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ที่ศึกษาพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ การบริการร้านค้า ความสวยงามของศิลปัตยกรรม ของพื้นที่มีผลต่อการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และการความเชื่อมโยงกับของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว

โดยได้แบ่งส่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการเดินทางเพื่อใช้งานเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีการท่องเที่ยว รัฐบาลก็จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชนของตนเอง

การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร
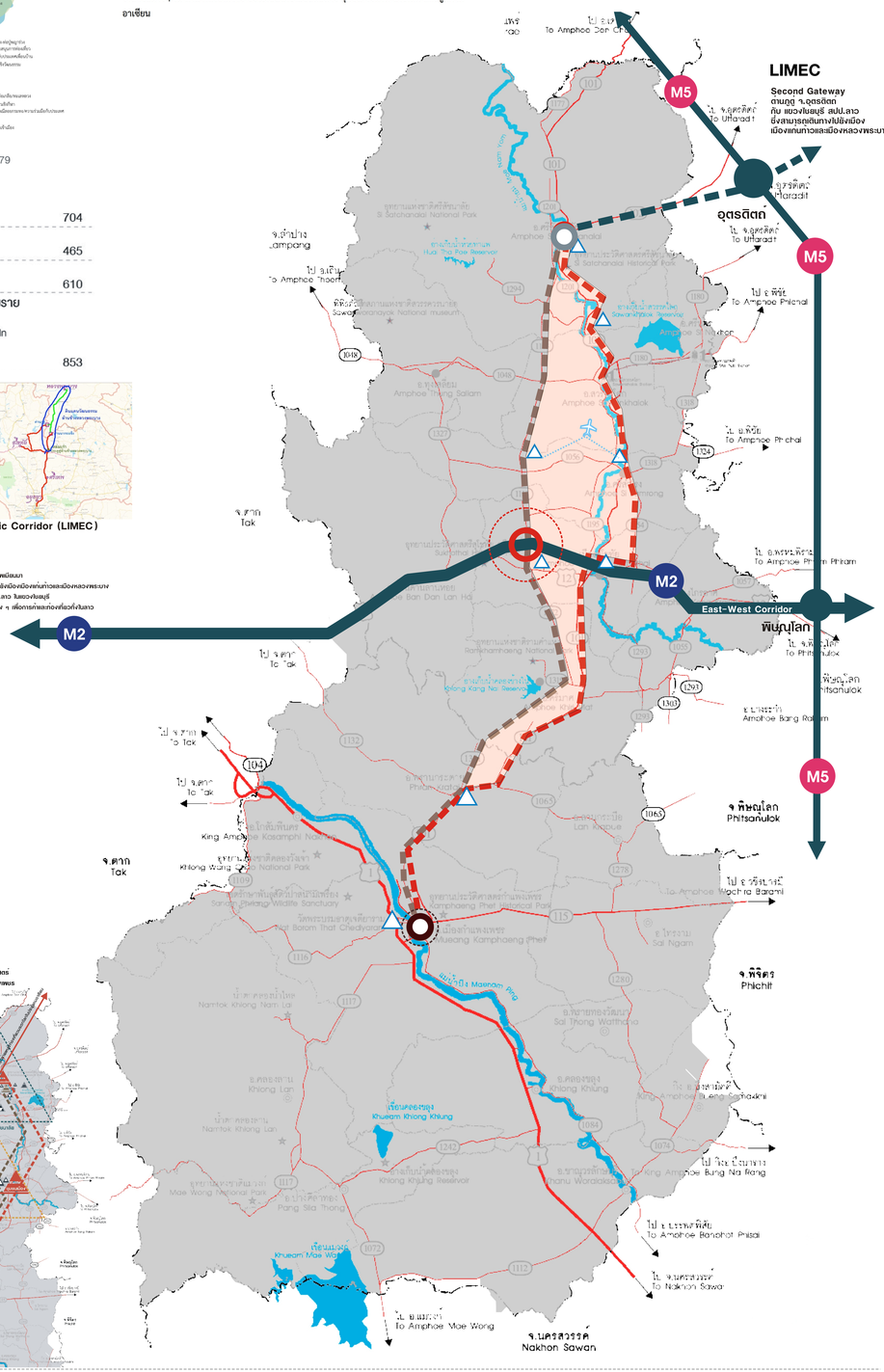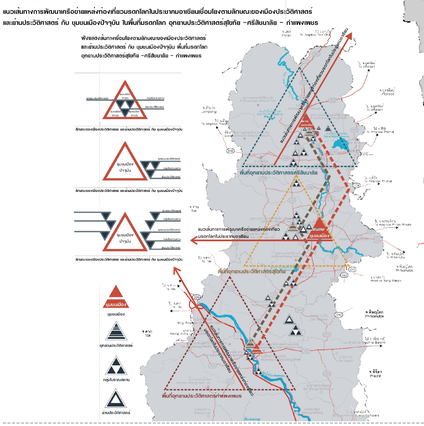
การวางผังและออกแบบจุดเปลี่ยนถ่ายการอัญจร ทำให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ชุมชน และเมือง ไม่ว่าจะเป็น การสร้างให้เกิดความเป็นชุมชนเพิ่มมากขึ้น (Sense of Community) เนื่องจากการจัดให้มีที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน ร้านค้า และที่พักนันทนาการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน (Live, Work and Play) ทำให้เกิดกิจกรรม และปฏิสัมพันธ์ที่ภายในชุมชนรวมทั้งส่งต่อเกิดคุณภาพชีวิตของประชาชนที่จึงโดยสถาการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลและใช้ระบบขนส่งมวลชนรวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการใช้เส้นทางการเดินเท้าในระยะทางไกลระยะทางไกลระยะสถาปี 400 - 800 เมตร (ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที) และการใช้จักรยานในการเดินทางจริงการใช้จุดจับรถ์ต่อยอดในชุมชนเพื่อเดินทางไปยังพื้นที่ชุมเปลี่ยนถ่ายการอัญจรหลักทำให้ชุมชนมีปกาพมวลหลังและมาตรกายาพที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนภายในพื้นที่ เนื่องจากมีการใช้ทรงเดินเท้ามากขึ้นประกอบกับการควบคุมการใช้ที่ดินให้เป็นประเภทที่ทำถ่าคที่เจ้าพาณิชยกรรมบริเวณริมทางเดินเท้าทำให้เกิดแรงดึงดูดให้ผู้คนเดินทางเข้าไปยังจะใช้ของอาไม้ที่ตั้งที่เกิดกิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่ จากกรอบแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จัดให้ข้างต้นที่จะมีผลที่ดีต่อเมืองที่จะเชื่อมโยงและพัฒนาพื้นที่ชุมชนเดิมได้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ทั้งส่วนกลาง และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอุปแบบของเส้นทางสำคัญของในเขตพื้นที่ที่ศึกษาต่อไป